

Min vän Johan : en lefnadsberättelse /

Jean,

59 C Br.

Roma
(Lw
1217
o

Min vän Johan

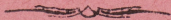
En lefnadsberättelse

af

Jean

jemte poemet

Fabriks-Skorstenen.

Eftertryck förbjudes.

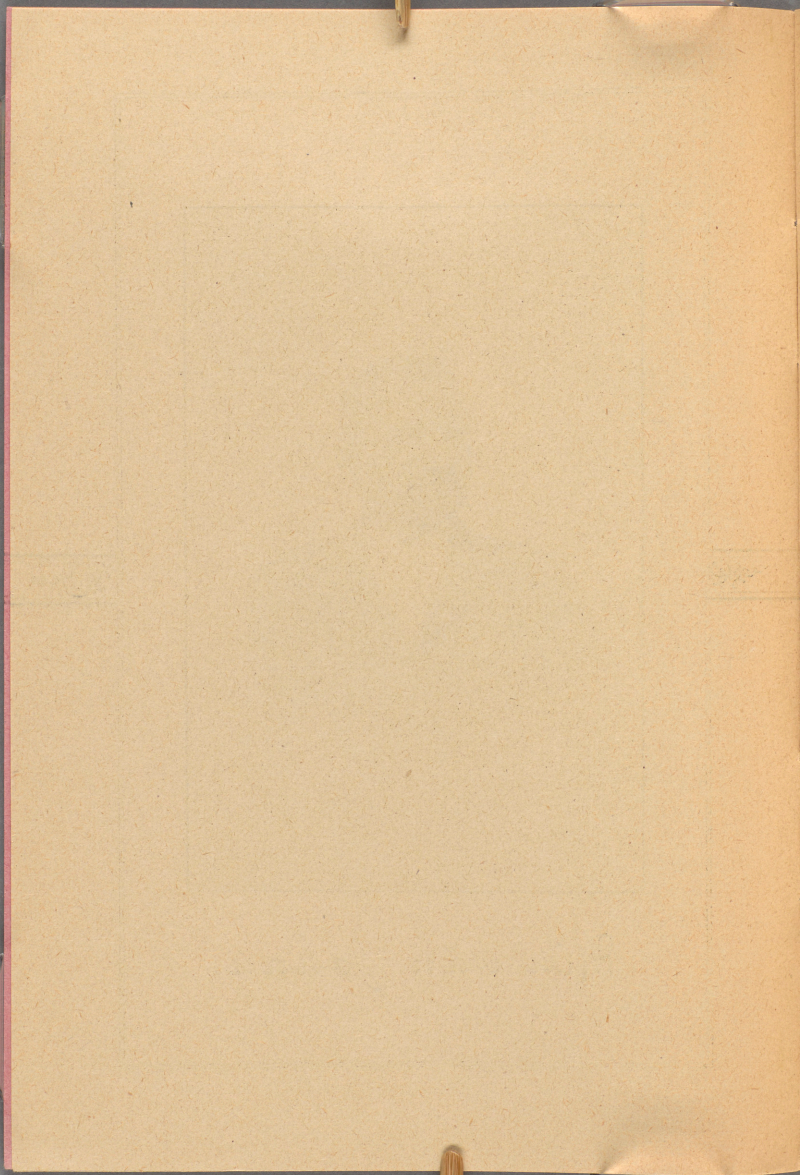

Min vän Johan.

et var en vacker söndagseftermiddag i juni förliden sommar.

Den stora nykterhetsföreningen på orten — en fabriksplats i närheten af Göteborg — hade tågat ut till en vacker plats invid brynet af en liten ungskog. Under de små ungbjörkarne och tallarne, som där växte om hvarandra, hade den talrika skaran lägrat sig och man njöt i fulla drag af den friska skogsluften, allt under det de medförda matförråden i maklig ro uppdukades och afsmakades.

En säregen, behaglig stämning rådde bland den stora mängden af de här församlade fabriksarbetarne, som nu med sina familjer njöto af söndagshvilans efterlängtade och väl behöfliga stillhet och stärkande ro.

Intet störande buller, intet kif, inga yttringar af split och tvist, inga svordomar och råheter störde trefnaden och harmonien bland denna till omkring 300 personer uppgående skara,

som här njöt en härlig sommardags friska och sunda naturlif.

Jag hade af en händelse kommit att följa den stora skaran då den i ordnade led med musikanter i spetsen tågade upp öfver backarne till den natursköna lägerplatsen, och hade då lagt märke till att på den blåa fanan, som bars framför tåget var anbragt det välkända ordspråket »tålamod gifver seger».

Då jag sedan såg denna skara af män och kvinnor. alla snygga, vänliga och städade, i broderlig förening lägrade med hvarandra i den vackra skogen, rann betydelsen af det behjärtansvärda tänkespråket på blåbandsfanan mig i sinnet: här hade förvisst det tålmodiga, outtröttliga arbetet af några få vunnit en seger, här såg jag en frukt af nykterhetsarbetet i den vackraste belysning af en värdig, naturlig glädje, återspeglad i förnöjsamma och lyckliga människors anleten, i skötet af en solbelyst, fager nejd. Och här, tänkte jag vidare, här bland desse allvarlige män har säkerligen en och hvar i ett svunnet lifsskede kämpat tålamodets tysta kamp mot sina lidelser och begär; hvar och en af dem skulle otvifvelaktigt kunna tala om en annan sommardag för ett eller flere år sedan, då hans njutning af sommaren gestaltade sig till en tygellös och rå samvaro med liksinnade, då en vilseledd glädje förde honom till ett tillstånd af förnedring med blygsel och ånger i spåren. Hjärtelaget var väl detsamma då som nu, skillnaden var blott att ogräset nu blifvit bortrensadt — —. Uppfostrans makt är stor

och jag kunde icke återhålla en känsla af beundran inför denna stora skara af städaöe och nyktra arbetare, ehuru jag visst icke hör till dem som rent af hålla före att helnykterheten är den enda »saliggörande tron», dygdernas a och o utan hvilken icke lifvet kan lefvas lyckligt. Det synes mig tvärtom vara en fara, denna förhåvelse hos en del nykterhetsvänner att anse helnykterheten vara allt som behöfves, enär den lätt leder till högmod, underskattande af andras värde, ofördragsamhet m. m., ja rent af har hos en del individer setts leda till en viss stagnation af en sund och fördomsfri utveckling inom tankens och själslifvets områden. —

Här är ej platsen för att ingå på diskussion af dessa mina åsikter, hvarför vi återvända till ämnet.

Snart skulle jag få en bekräftelse på mina tankar ifråga om en jämförelse mellan förr och nu bland de närvarande.

Den allbekante nykterhetstalaren B. hade nyss under bifallsyttringar afslutat ett af sina halft allvarliga, halft humoristiska nykterhetsföredrag, då jag vände mig till en af de ledande inom den stora föreningen för att bedja honom rekommendera mig en person, lämplig som tidningsförsäljare och kolportör.

Han såg sig omkring ett ögonblick och pekade sedan på en ung man, som stod på ett kort afstånd från oss.

— K.—, ropade han, kom hit ett ögonblick.

Den tillkallade var en liten mörkhyad man, med små bruna mustascher och pigga, liffiga ögon, gestalt och utseende mera erinrande om en tjugooårig ynglings än om en trettiofemårig mans, ty ungefär denna ålder hade han inne.

Jag redogjorde i korthet för ändamålet med mitt besök och frågade honom så till sist om han skulle vilja sprida tidningen i fråga på platsen.

Han såg på mig forskande, fick så ett mycket bestämdt uttryck i sitt vänliga anlete, spottrade hastigt två gånger och frågade mig sedan:

— Ho (tidningen) ä la nykterhetsvänlig å rolig på samma gång?

— Ja svarade jag, det förra säkert; det senare beror på tycke och smak.

— Ja, då kan ja' ta en 40 st. af hvart nummer, inföll han tvärt och småskrattade så godt.

Det var mig en baddare, tänkte jag; männ han inte tager sig vatten öfver hufvudet Mina vanliga pojkar sålde högst 20.

Emellertid tackade jag honom för hans intresse och så beseglade vi vårt aftal med att tillsammans tömma en flaska brusande hallonlimonad, som i solskenet glänste i glasen som det rödaste vin, men skålade gjorde vi ej. ty det lär inte höra till goda toner bland det helnyktra föreningsfolket. »Lösdrifvande» absolutister däremot klinga ogeneradt med sina vänner, hvilket ju från deras synpunkt sedt är vackert och fördomsfritt. — För min del finner

jag detta vara en smaksak, om hvilken man ej bör disputera.

Tiden för uppbrott nalkades så småningom och nöjda, mätta och glada begåfvo vi oss på hemvägen, hvarunder min nye kommissionär och jag kommo i samspråk.

— Herrn må tro, jag har varit svår te' å suppa, sade han såsom inledning till samtalet.

— Så, svarade jag, har Johan (som vi här vilja kalla honom) det? Nå ja, det är ju väl att den tiden ligger bakom!

— Ja då, jag var så usel så ingen trodde att det skulle bli folk af mig.

Nu hade jag innan hemtåget skedde af den förstnämnde föreningsmedlemmen fått höra en del af min vän Johans historia, som jag här i korthet vill skildra, efter ett samtal som jag senare hade med honom

Jag förde därför samtalet i annan riktning för att sedermera i lugn och ro kunna få del af hans ganska intressanta lefnadsöden, som visserligen icke äro rika på yttre skiftningar, men dock har sitt egna intresse.

Det dröjde emellertid flera veckor innan vi åter sågo hvarandra och jag tänkte inte på Johan mer än att jag till min stora förundran såg att han vecka efter vecka stegrade sin försäljning af tidningen så att han efter en månads förlopp sålde 100 ex. af hvarje nummer. Hans energi började förvåna mig och jag började formligen beundra mitt ovanliga ombud, som till på köpet utan påminnelser lämnade punktlig redovisning under det han alltjämt för hvarje

gång ökade sina rekvisitioner med 10 à 20 ex. till dess vi voro uppe i c:a 200 ex.

Johan gjorde goda affärer: om dagarne skötte han plikttroget sin plats som fabriksarbetare och på de lediga stunderna bedref han sitt tidningskolportage, inte endast för min räkning utan åtog sig sedan äfven att sälja en af de dagliga göteborgstidningarne vissa dagar i veckan och dref äfven upp denna till ungefär lika stark numerär, ett bevis på att han inte endast afsåg att gynna mig, utan att det var en sannskyldig affärslust och verksamhetsbegär, som dref honom att med en outtröttlig energi i ansenlig mån öka sin veckoinkomst.

Men så har också min goda Johan pengar på banken, kläder sig om söndagarne som en sannskyldig gentleman, går med handskar och spatserkäpp och håller mellan fingrarne en doftande havanna; reser ut till någon af badorterna, ser sig omkring och njuter af sin tillvaro på städadt och hyggligt sätt och bjuder gärna sina vänner på ett oskyldigt nöje och är långt ifrån att vara någon knusslare, men gör allt med god beräkning och urskiljning.

* * *

Ödets skickelse eller de högre makternas beslut, hur man nu vill kalla det, gjorde att våra affärsförbindelser kommo att upphöra, men Johan och jag äro dock iika goda vänner som

förut och måhända ha mina eggelser och min uppmuntran någon ringa del uti att han sporrats till den ifriga verksamhetslusta och energi, som utmärka honom, och kanske är det därför han innerst har för mig bevarat en viss sympati.

Alltnog, han går oförfärdt på med sitt tidningsgeschäft och jag trotsar någon af själfvaste frälsningsarméns stridsropskolportörer att mäta sig med honom, fastän desse hafva ett vida större verksamhetsområde

Lilla Johan brukar allt som oftast besöka mig och då han en gång i sommar kom upp, iklädd en fin, ljus sommarkostym, med den oundvikliga cigarren mellan fingrarne, vid godt humör som alltid, och sitt bredaste, jövaliska smålöje på läpparne, frågade jag honom sedan vi samtalat en stund om inte han, som själf säljer så många tidningar, äfven skulle vilja komma i tidningen eller på annat sätt blifva beskrifven.

Då brast han ut i högljudt, hjärtligt skratt och slog sig upprepade gånger på knäna och sade slutligen:

— Ja, tror herrn att man skulle kunna förtjäna något på det, så skulle det nog vara roligt?

Svaret var betecknande för honom, och då jag så bad honom berätta sina lefnadsöden, tillade han:

— Dom ä le ingenting å tala om, men se det vill jag säga herrn, att om jag sådan som jag är beskaffad inte hade blifvit nykter, så hade jag aldrig varit så »frack» som jag nu är.

Märk att Johan har stor själfkänsla och är en person, som är medveten af sitt värde, ehuru han inte är skrytsam, men har genom framgången fått ambition och håg att komma fram här i världen.

— Nåväl, min bästa Johan, berätta nu bara, sade jag, så skall saken snart blifva klar.

Så började han sakta och liksom halft förläget sin berättelse, men uppmuntrad af mina frågor talade han allt raskare och tycktes efter hand finna ett nöje uti att blotta sitt forna elände, och man såg tydligen i hans drag tillfredsställelsen öfver att slutligen ha kunnat kasta de gamla paltorna, den forna andliga skröpligheten öfver bord och att nu känna sig som en ur skeppsbrottet räddad, frigjord och lycklig människa.

Munnen log så godt, ögonen tindrade och han drog allt oftare på cigarren emot slutet af sin okonstlade berättelse.

Så här lydde i korthet densamma:

Jag är född i L. socken där far min var torpare, med delvis tjänstgöring som skogvaktare. Vi voro flere syskon och jag blef född 1863 på gustafsdagen d. 6 juni. Hemmanet var eländigt och fattigt. Inte vill jag tala illa om min gamle far, men han drack — det var ju så vanligt då, och man förstod inte så mycket hur orätt det var och det förlåter jag honom gärna, och gör nog vår Herre med . . . gubben sträfvade dock så godt han förstod. En ska väl aldrig tala illa om de sina!

Vid 11 år kom jag hit till J. och fick så börja arbeta på fabriken vid 12 år. Uppfostran och skolgång har jag icke sett mycket till och något godt lärde jag just inte. En vet väl hur det ofta är bland kamrater på en stor fabrik — och dem som äro hyggliga och snälla tar man inte efter.

Att supa var mitt enda nöje, gunås, men jag visste inte bättre och åren gingo, och alltjämt var jag lika trasig och eländig och begäret efter starkvaror tilltog.

Vid 26 års ålder ansågs jag vara en förlorad människa och kunde hvarken sköta mig själf eller mitt arbete. Min principal förbarmade sig då öfver mig och jag blef skickad till doktor E. i X. där jag blef hypnotiserad 16 gånger. Därpå var jag absolut nykter i 3 månader, men så återkom begäret efter spritdrycker mycket värre än förut och snart var jag åter lika trasig, usel och eländig igen, och jag ansåg mig räddningslöst förlorad — —. Skulder hade jag till höger och vänster, ingen vill hjälpa mig, alla föraktade och afskydde mig.

Jag måtte väl ändå haft en smula kraft kvar, eller om läkarens behandling så efter flera månader kunde göra verkan — inte vet jag, men jag kom att besöka ett blåbandsmöte i P. där pastor T. höll föredrag, och där aflade jag nykterhetslöftet, och — var det inte märkvärdigt — jag höll mitt löfte i hela 3 år.

Så en vacker dag bröt det onda ut igen och jag började på nytt mitt fylleri och höll

ut i 14 dagar och gick därpå i oafbrutet rus i 3 dagar. Den sista dagen af denna hemska tid gick jag upp i skogen med med en fylld bränvinsbutelj i fickan . . . . ja, det är för besynnerligt när jag tänker därpå — det kom öfver mig med en gång, jag tyckte mig vara förbannad och utstött af både Gud och människor, och så tog jag upp buteljen ur fickan och dängde den i en berghäll så bränvinet yrde ikring mig — det var slutet på visan . . . sedan har jag aldrig smakat en droppe alkohol mer.

* * *

När min vän Johan slutat såg han så innerligt belåten ut, räckte mig en cigarr och började så tala om hur han så småningom började »krafla sig upp» igen, hur han ingick i den på platsen bildade blåbandsföreningen, det är nu 7 år sedan, och ordade varmt om nykterhetens välsignelser.

Energi synes ligga som ett medfödt grunddrag på botten af hans karaktär, ty lika energisk som han var till att dricka lika ifrig är han nu till att arbeta och förvärfva, och om *han* på det sedliga området sätter nykterheten öfver *allt*, det är förlåtligt, då man fått del af hans korta, men tankvärda lefnadshistoria.

Han yfves dock ej öfver sin nykterhet, såsom mången. — Det är farligt — öfvermod ger alltid baklexa.

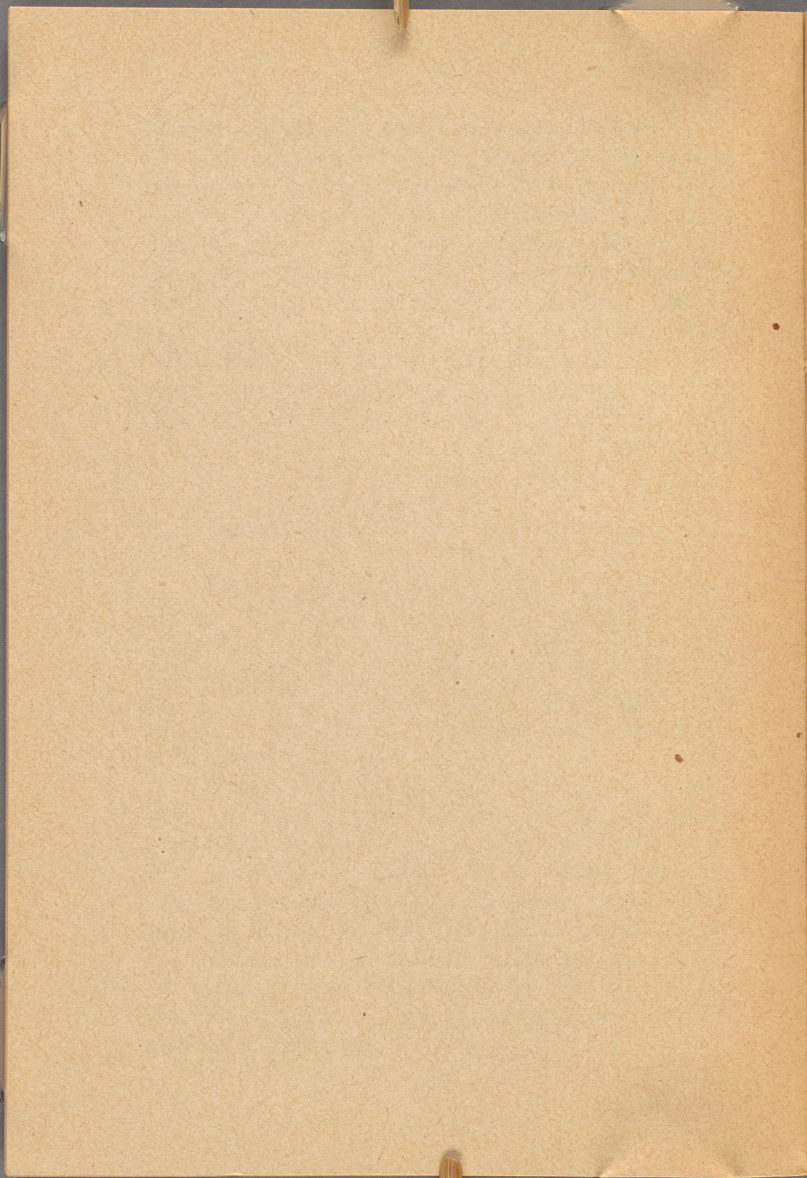
Goda exempel äro bättre än långa predikningar min förträffliga vän Johan står som lytande föredöme för mången ung man med goda anlag. men stadd på förvillelsens väg — —

— »Nå», frågade jag Johan härom dagen, då jag mötte honom i regnet — halft på skämt, »Johan funderar väl snart på att gifta sig och bli sin egen?» — —

Han smålog som vanligt, såg litet smått förlägen ut, tog fram en cigarr och bjöd mig och frågade blott hvad jag tyckte om hans nya sidenparaply.

Jean.

Fabriks- _____ **_____ skorstenen.**

De trägna männens tunga job var nästan färdigt re'n,
En ny fabrik sin fönsterrad bjöd fram mot solens sken,
Ett enda återstod ännu, en skorsten, hvars gestalt
Sig reste mäktigt emot skyn och öfverskyggde allt.
En ställning hade lik ett nät den dolt för hopens syn.
Nu bit för bit man tog den ned, och emot aftonskyn
Man männen såg som flugor små, på skorstenskanten stå
Med block och tåg till hands att sig till marken hala så;
Och när så deras verk var gjordt och männen firats ned,
De stadens arbetsbin beredt en kupa hög och bred.

Gladt jublade samlad hop, då verket färdigt var,
Man tryckte handen varmt på både bas och arbetskarl;
Så halas tåget ned till sist, och då det föll till mark
Ljöd deras »hip! hip! hurrah!» med stämma hög
och stark.

Men just som ekot svann förnams ett rop, som sorgligt ljöd —
I aftondunklet ensamt svagt och liksom tystnad bjöd —
Ett rop som från i öknen vilsekommen ångstfull man —
Hvar ropet kom ifrån ej någon uppenbara kan

’Till dess en af dem skådar upp och skriker: »*Vänner!*
stopp!
Gud hjälpe oss! Se! finnes ej en man på denna skor-
stenstopp?»

~~*

»Hvar är mitt folk?» hörs basens röst, »kom hit och låt
 mig se

Om någon saknas här af oss, ställ upp er två och tre;
 Jämt nio utom mig gick upp att sluta detta job;
 Här ha vi Jack, Tom, Sandy, länge Dick, Jim, Ben och Bob,
 Men hvar är Timmy Brown? Där är du — passar al-
 drig på —

Men murarn Georg, gossar? Kan det det vara han ändå?
 På andra sidan var han. — (»Säkert nog!» föll Sandy in) —
 Tyst, jag vill ropa» — (»Gick med ens förstås till gum-
 man sin») —

»*Min Georg, gosse, hvar är du!*» — med stämman
 hög och klar

Han ropade. Från höjden kom helt svagt ett »*Här!*»
 till svar.

~~*

»Gud hjälpe dig!» Ett ångestrop från allas läppar flög,
 »Helt ensam hundra yards från oss till denna skorsten hög;
 Men fick vi blott dit upp en tråd till honom, kunde man,
 Se’n knyta fast en snodd, ett tåg, ett block — ja, det gick an.
 Men det finns knappt så mycket vind, att den en drake bär.»
 »Finns då ej något annat sätt att nå till honom där?»
 »En ställning kunde resas upp, men det tar tid, och han
 Försvagas mer och mer, fastän han är en kraftig man.
 De kalla natten bryter in, och mörkret faller på,
 Hans hjärta, hjärna tål ej mer, hans död är gifven då.»

~~*

»*Tyst! Här är hustrun — stackars Georgs hustru!*» Snart
 man ser

Den arma skynda genom hopen, plats man villigt ger;
 Ögat klart och utan tårar, fastän hjärtat sargat var,

Fullt af ångst för dyra maken, för det enda barnets far.
Folket säger: han kan räddas, kunde dit en tråd man få;
»Men», tillägges, »ingen vindpust». »Gud ske lof», hon
svarar då.

Hon med handen bjuder tystnad, hvar och en nu står helt still,
Ty till den så högt hon älskar, några ord hon säga vill —
**”Min man — min Georg! Hör du mig? — det
är din egen Bess.”**

Och ur dunklet hörs han svara: »Herren dig välsigne! Yes!»

Hon ropar: **”Tag din strumpa af, som dig jag
stickat har!”**

Men folket undrar — »Hvad vill hon? Är hufvudknop-
pen klar?»

Men då man hör: **»Den repa upp, stäpp sedan
garnet ner.»**

Ett mäktigt jubel bryter löst; man allt förstår och ser.
»Nå, hvem kan skaffa snöre, tåg?» I hast en skara lopp.
Till hem och bod, den jagad var af kärlek, tro och hopp.
I deras spår lopp hundra till från gata, gränd och väg.
En enda känsla hopen grep — hvad för en känsla, säg?
Ack, cynikern vår själfviskhet och synd fritt håna må,
I män'skors hjärtan finns en sträng, som klingar rent ändå.

Nu genom mörkret, som föll på, man kunde skönja re'n
En gråhvit fläck, som vajade och liknade en sten,
Det tråden var, som sakta föll och någon börda bar —
En bit af murbruk bunden fast — det räddningsplankan var.
«O Herre,» hustrun bad, »dig lyder både våg och vind.
Så stilla denna aftons fläkt, dess oro lugna, bind!
Min makes lif på denna tråd beror — barmhärtig var!»
En var som hörde hennes bön sitt »amen» gaf till svar.
Och stenen sjunker lyckligt ned med tråd af ullgarn blått,
Att binda ännu fastare de hjärtan, som den nått.

Man binder fast ett snöre nu. »*Drag upp, försiktig var!*»

En tviflets hviskning: »brister nog»; men tråden snöret bar,
Det höjer sig allt mer och mer vid månet hjärtas bön,
Och Georg ropar: »Det är klart och fäst vid murens
krön —

Nu tåget med». Det bindes vid, han snart dess ända har,
Han lyfter den, gör fast den väl och är till nedgång klar.
Han halas under bäfvan ned, och då han marken når
Ett »*hallelujah*, pris ske Gud!» från månet hjärta går.
Men hon — hjältinnan, som sitt mod förut så väl behöll
Då han var räddad, utan sans uti hans armar föll.

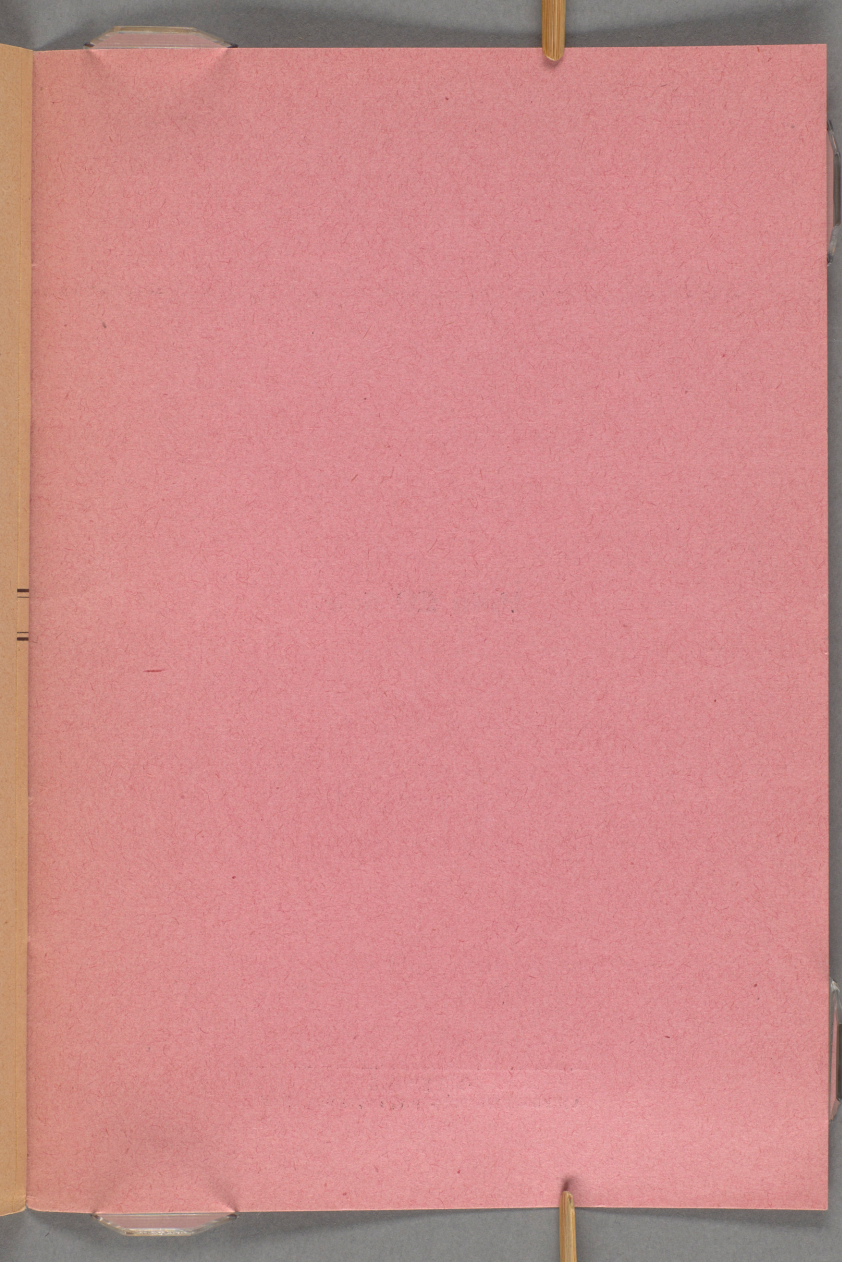

På detta sätt, då kloka män ej kunde finna på
En väg att rädda sin kamrat, ej ens att honom nå,
En kvinnas kärlek fann en väg, där människens klokskap tröt,
Hon lärde mannen rädda sig och väg åt honom bröt.
Svag tråden var, men buren af en tro och kärlek stark,
Så med Guds nåd den minsta båt kan bli en räddningsark.
Så kan en tråd ett redskap bli, ett simpelt färgadt band
Ett kraftigt räddningsmedel ock uti Guds frälsarhand!
Från denna stunden Georg bar en ylleögla blå
Till minne af den stund hans lif af Gud blef räddadt så.

Se'n dess har tiden svunnit hän i årens snabba lopp,
Det som har skett sker om igen — som blomman följer knopp.
En drinkare på skriftens språk, bemäld utaf sin last,
Är lik en man, som sofver tryckt på toppen af en mast;
Men kärleken når också dit — och mången stackars man
Det »blåa bandet» räddat har och ännu rädda kan.
Sänd honom nykterhetens snodd i kärlek, tro och hopp,
Bind evangelium därvid och hissa tåget opp.
*Så trogna mot vårt Blåa Band vi intill lifvets slut
Vid evangelisk nykterhet i hoppet härda ut.*

Pris 20 öre.

GÖTEBORG,
VICTOR FISCHER'S BOKTRYCKERI, 1898.

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

